

SCHRIJVERS (*Edward*, kloosternaam: *P. Monulf*), Missionaris capucijn (Wortel, 20.2.1913-Boeta, Oeële, Kongo, 30.5.1965).

Hij was afkomstig uit een landbouwersgezin van negen kinderen, trad op 15.9.1932, na volindiging van zijn humaniora, in het noviciaat der Capucijnen en werd op 3.6.1939 priester gewijd. Voor de missies bestemd, werd hij eerst door mobilisatie in het land weerhouden, maakte de mei-oorlog 1940 mede als verpleger brandier bij het 3^e linieregiment, werd na acht dagen gevangenskamp door de Duitsers vrijgelaten, en was gedurende de oorlogsjaren predikant in 't klooster zijner Orde te Brussel. Hij werd op 27.7.1942 voor de Oebangi-missie bestemd, volgde in 1942-1943 de leergangen van tropische geneeskunde te Antwerpen en kon eindelijk, op 15.1.1946, naar Kongo afreizen.

Na enkele maanden professor te zijn geweest aan het klein seminarie te Molegbe (1946), werd hij als bestuurder van de lagere school aangesteld, eerst te Banzystad (mei 1946 - februari 1947), daarna te Yakoma (1947), bediening die hij heeft waargenomen tot hij in 1960 werd aangesteld als raadgever van de Kongolese schoolbestuurder aldaar. Na de dood van P. Neree Populier (28.12.1961) werd hij overste van de missiepost van Yakoma.

Zijn dertien jaren directeurschap van de centrale jongensschool te Yakoma zijn zeer vruchtbaar geweest. Ondernemend en vooruitstrevend als hij was, geheel begaan met de ontwikkeling van de opkomende jeugd van Yakoma en omstreken, — een Ngbandi-volk gekend om zijn schrandrheid, fierheid en ambitie, — heeft P. Monulf zijn school gemaakt tot een model van verzorgde en aangepaste onderwijsinstelling. Hij zorgde voor de materiële vernieuwing van gebouwen, meubilering, klasboeken, didactisch materiaal; hij legde een uitgestrekte schoolhof aan van meer dan vier hectaren, waarin ieder van de elf klassen haar moestuin had, iedere leerling zijn strookje veld voor voedingsplanten en een ander voor het kweken van katoen en koffie. Verder legde hij met en voor zijn leerlingen een reuzenspeelplein aan waar het mogelijk was verschillende groepen tegelijk aan sportoefeningen te laten doen; om dit te verwezenlijken moesten er verschillend mierenhopen van zeven meter hoog worden weggegraven. Hij zorgde daarbij, steeds met zijn leerlingen, voor het aanleggen van een ruime zwembijver voor zijn school door het afdammen van een beek; hij veranderde een moeras in drie visvijvers en legde zich met de school toe op visteelt. Tevens organiseerde hij praktische opleidingscursussen in pottenbakkerij, schrijnwerkerij, metselarij en vlechtwerk voor de jongens der hoogste afdeling van zijn school; eindelijk voltooide hij zijn landbouwprogramma door het toevoegen aan zijn school van een kleine modelhoeve voor veekweek. Ook de inlandse leerkrachten werden niet vergeten: voor hen bouwde hij een frisse „tuinwijk“, waarin hij hun ruime, in baksteen opgetrokken nette huizen zo schikte dat zij een zeer pittoresk geheel vormden.

P. Monulf was zelf de ontwerper, de ondernemer en voor een groot deel de verwezenlijker van dit alles. Hij was een „werkend“ schoolbestuurder die zowel de inlandse leerkrachten als de schooljongens wist mee te slepen tot langdurige en grote krachtingspanningen. Geheel opgaande in zijn opvoedingstaak, gaf hij aan zijn school niet alleen de gewenste praktische oriëntatie naar arbeid, landbouw en gezonde sportoefening, maar tevens was hij bezorgd om het klasonderricht steeds op te voeren door ononderbroken klasbezoek, door veeleisende controle zowel op de wijze waarop de inlandse leerkrachten hun onderwijs gaven als op de resultaten die ze bereikten bij de leerlingen. Daarbij beheerste hij met joviale gestrengheid — hij bezat immers het geheim die twee eigenschappen te doen samengaan, — de meer dan 500 leerlingen van zijn school. Ook stond zijn instelling, om haar orde, degelijkheid en tucht alsook om haar praktische oriëntatie, zeer hoog

aangeschreven zowel bij de plaatselijke bevolking als bij de overheden van Staat en Missie. De resultaten door de oudleerlingen van Yakoma in andere onderwijsinstellingen behaald onderstreepten daarbij nog de hoge gehalte van het werk door P. Monulf verwezenlijkt. Hij is wel de alzijdigste, meest actieve en breedziende schoolbestuurder geweest van Oebangi, naar het getuigenis van de diocesane schoolopziener. Naast zijn taak als bestuurder van de centrale school, was hij ook de bezieler van de jeugdbeweging van de Xaverianen te Yakoma. Het is daarbij ook aan zijn weldoende invloed te danken dat uit de streek van Yakoma de roepingen tot seculiere geestelijkheid en tot het capucijnleven onder de jeugd zo talrijk zijn geweest.

Een goede twee jaar en half na zijn aanstelling als overste van Yakoma heeft hij er in september 1964 de tragedie van de kortstondige inval en bezetting der „rebellens“ meegemaakt en is hij in mei 1965 te Boeta door hen gruwelijk om het leven gebracht. Het begon op 7 september. Terwijl de eerste rebellen uit de Oost-Provincie de Oeële in de namiddag te Yakoma overstaken en de schoten aan de stroom

knetterden, soldaten en inboorlingen in paniek langs de missie — die op drie km van de stroom gelegen is — ordeloos naar het binnenland wegstormden, bracht de Reguliere Overste de EE. Zusters van de missies van Wapinda en Yakoma ijlings naar Banzystad in veiligheid. De zes Paters missionarissen van deze beide missieposten hadden uit eigen vrije beweging verkozen ter plaatse te blijven om wel en wee met de christenen te delen. Na het kamp der soldaten en het commercieel centrum, langs de stroom gelegen, geplunderd te hebben, zakt de rebellen naar de missie af. Ze lieten echter de drie daar verblijvende Paters met rust; doch op 17 september veranderde hun houding en werden P. Monulf, overste, met zijn twee confraters, P. Leopold (Leo Neyens) brousepaten, en P. Adriaan (Jozef Van den Broucke) professor aan het Klein-Seminarie op vakantie te Yakoma, gevangen genomen en in de eetkamer van de missie onder zware bewaking opgesloten, zonder echter mishandeld te worden. Op 18 september 's avonds, bracht een groep rebellen de drie erg toegetakelde Paters van de missiepost van Wapinda, P. Prosper (Frans De Swaef), P. Gedeon (Adiel Potters) en P. Ceciliaan (André Desimpel) naar Yakoma. Ze werden bij hun drie medebroeders op de missiepost aldaar opgesloten. Dr. Carlson, van de protestantse missie van Wagbodo, ter zijde van Yakoma-Wapinda gelegen, werd ook gevangelijk aangevoerd, doch werd naar het kamp der rebellen gebracht waar hij de gekwetsten moest verzorgen. Des anderen daags werden de zes Paters in een klein hok (1,5 m op 4 m) samen met zeven Kongolese burgers van Yakoma in de staatsgevangenis opgesloten. Op zondag 20 september werden zij allen voor de leiders van de rebellen gebracht. De Paters kregen bevel zich op de missie te gaan klaar maken om de volgende dag naar Stanleystad te worden vervoerd waar ze zouden geoordeeld worden door de opperste raad der rebellen. Vooraleer naar de missiepost terug te keren, werden de drie erg toegetakelde Paters door Dr. Carlson verzorgd. Toen kon deze van de leider der rebellen bekomen dat deze drie Paters naar hun missie van Wapinda zouden terugkeren, daar ze onmogelijk levend Stanleystad zouden bereiken. Rond de middag van 21 september werden dan de drie Paters van Yakoma samen met Dr. Carlson onder strenge bewaking over de Oeële gebracht en verder per vrachtwagen naar Stanleystad gestuurd. De drie andere confraters zouden des anderen daags terug naar Wapinda gevoerd worden, waar zij de school op bevel der rebellen moesten openen. Rond drie uur in de namiddag van 22 september echter zaten ze nog altijd op de missiepost van Yakoma op een vrachtauto te wachten, toen ze plots geweerschoten hoorden rondom de missie, en na een hachelijk uur te midden van een ordeloos geweervuur van de soldaten van het nationaal Kongolees leger gezeten te hebben, werden ze bevrijd.

Hun drie ongelukkige confraters uit Yakoma

kwamen, naar een lange lijdensweg, te Stanleystad toe; daar werden ze vrijgesproken en naar hun missie teruggezonden. Ze geraakten eerst, samen met een talrijke schaar andere missionarissen uit Boemba o.a., tot Boeta. Terwijl ze de Paters Scheutisten naar Boemba lieten vertrekken, bleven de drie Capucijnen, samen met andere Kruisheren van Bondo, wachten naar een gelegenheid om langs het Noorden naar hun missiepost terug te keren. Toen ze dan in Bondo geraakten, verslechterden de voorwaarden waarin ze leefden. Hier werden ze tamelijk brutaal door de plaatselijke rebellen behandeld. Van terugkeren naar Yakoma was geen sprake meer. Immers op 29 september waren de rebellen met zware bloedige verliezen uit Yakoma verdreven ver over de Oeëlerivier. Later bekam Mgr Mbali, bisschop van Boeta, dat alle blanke missionarissen, die nog in de Oeële-provincie waren, naar Boeta zouden gebracht worden en onder zijn hoede gesteld. Daar leefden ze in beperkte vrijheid, doch elk apostolaat werd hen ontzegd. Toen dan in mei 1965 in de Oeëleprovincie het grootscheeps bevrijdingsmanoeuvr begon van het nationaal leger versterkt door een talrijke groep Europese huursoldaten, werden de eenendertig blanke missionarissen in het gevang opgesloten en, op de vooravond van de bevrijding van Boeta, wreedaardig door de rebellen vermoord. Hun verminkte lijken werden in de rivier geworpen. Aldus eindigde de lijdensweg en het missieleven van P. Modulf en zijn confraters.

Zij waren niet gevlucht voor de rebellen in Yakoma omdat zij dachten dat zij hun priester-taak zouden kunnen voortzetten en de beroering maar van korte duur zou zijn. Zij verwachtten zich niet aan het ergste. Zelfs toen een inboorling, de nacht voor hun wegvoering naar Stanleystad, hen de kans kwam aanbieden te vluchten, — hij stond in om ze heimelijk per prauw over de Oebangi naar een veilige plaats in de République Centrafricaine te brengen, — weigerden ze op dit voorstel in te gaan. Toen ze dan weggevoerd werden naar Stanleystad, beklaagden ze de drie achterblijvende confraters uit Wapinda wier lot hen onzeker scheen, terwijl zij zich zeker waanden bevrijd te worden en welhaast naar Yakoma te kunnen terugkeren wanneer de grote heroering zou gestild zijn. Toen ze later uit Stanleystad waren teruggestuurd samen met de Paters Scheutisten, Kruisheren en Norbertijnen, kregen ze van de Paters Scheutisten van Boemba de gelegenheid met hen uit Boeta mee te reizen naar Boemba, doch ze verkozen langs Bondo, Monga naar Yakoma te reizen om aldus, meenden ze, rapper en zekerder op hun missiepost terug te zijn. Toen ze dan later weer in Boeta rond Mgr Mbali geschaard waren, ontstond er een zekere verbinding tussen hen en de buitenwereld langs Bangassoe en Bangui. De confraters van Oebangi zonden hen bij deze gelegenheid eetwaren en aanmoedigingen. Men leefde lang in hoop en vrees nopens hun bevrijding, tot dan het droeve nieuws van hun dood werd medegedeeld.

18 maart 1966.

A. Roeykens, o.f.m.cap.

Vox Minorum, XVIII, 1964, 258-275, XIX, 1965, 59-60, 91, 143-150, 183-185 en 187-191. — Verhaal der gebeurtenissen van Yakoma door P. Ceciliaan en P. Prosper mondeling medegedeeld.

Kon. Acad. Overz. Wet.
Belgische Overzeese Biografie,
T. VI, 1968, kol. 909-913